

БЪЛГАРСКАТА

ИКОНОМИКА

МЕСЕЧЕН ОБЗОР

Използвани са данни към 18 май 2020 г.

България въведе извънредно положение на 13 март, налагайки редица мерки с цел ограничение разпространението на COVID-19. Ефектите от тези мерки започнаха да се проявяват в различни икономически показатели през март и април.

От март ограничителни мерки срещу COVID-19 бяха въведени във всички държави от ЕС и имаха значително отражение върху икономическото развитие през март и април.

Брутен вътрешен продукт – експресни оценки

През първо тримесечие БВП нарасна с 2.4% на годишна база (сезонно изгладени данни). Бе отчетен значителен спад на инвестициите в основен капитал от 5.3%. Темпът на нарастване на крайното потребление от 4.1% беше по-слаб спрямо четвърто тримесечие на 2019 г. След спад през предходното тримесечие, износьт нарасна с 1.1%, докато спадът при вноса се ускори до 0.6%.

Краткосрочна бизнес статистика

Промисленото производство, строителството и търговията на дребно

отчетоха влошаване през март. Производството в промишлеността се понижи, в резултат на спад в *преработващата промишленост*, докато в *добивната промишленост* бе реализирано нарастване. След отчетените растежи през първите два месеца на годината, през март оборотът се сви. За това в най-голяма степен допринесоха намалелите продажби за износ, основно на продукти за междинно потребление, енергийни и инвестиционни стоки. Спадът в строителната продукция се ускори до двуцифрен темп, в резултат на намаление, както на сградното, така и на гражданското строителство. Наложените ограничителни мерки във връзка с COVID-19 доведоха до съществен спад и в търговията на дребно. Повишение бе отчетено единствено при *хранителни стоки, напитки и цигари* и при *лекарства и медицински стоки*.

През април показателите за нагласите на потребителите и бизнеса спаднаха. Индикаторът за бизнес климата намаля с 41.7 пункта и достигна най-ниското си ниво от 1997 г. Спадът беше осезаем в търговията на дребно и услугите и по-слабо изразен в промишлеността. Очакванията във всички сектори бяха песимистични. Спадът на доверието на потребителите с 12.2

пункта бе обусловен от влошаване на очакванията на домакинствата за общата икономическа ситуация в страната и ограничените им намерения за основни покупки. Индикаторът за проследяване на икономическия цикъл навлезе във фаза на застой за първи път от края на 2008 г.

Пазар на труда

През първото тримесечие на 2020 г. икономическата активност и заетостта намаляха. Коефициентът на икономическа активност на населението от 15 до 64 г. бе 71.4% (намаление на годишна база с 0.5 пр.п.), докато коефициентът на заетост на населението от същата възрастова група бе 68.1% (годишно намаление от 0.2 пр.п.). Коефициентът на безработица бе 4.6% и остана по-нисък спрямо същото тримесечие на 2019 г. (годишно намаление от 0.4 пр.п.).

Измененията в активността, заетостта и безработицата бяха обусловени както от ограничителните мерки във връзка с COVID-19, така и от сезонни фактори. В резултат на ограничителните мерки в голяма част от икономическите сектори в страната производствената дейност бе съществено намалена. Все пак, все още е твърде рано да се оце-

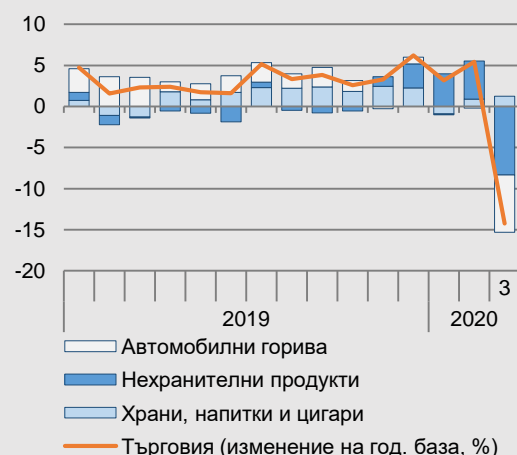
нят възможните последствия от извънредното положение върху пазара на труда в страната. Динамиката на броя на регистрираните безработни показва, че основното отражение върху заетостта и безработицата се реализира през април. Според данните на Агенцията по заетостта броят на регистрираните безработни в края на април се е увеличил с около 59% на годишна база.

Заплати

През първите три месеца на 2020 г. номиналният растеж на средната работна заплата се забави до 9% на годишна база, което отразяваше първите отрицателни ефекти от разпространението на COVID-19. През януари и февруари средната заплата продължи да нараства с двуцифрени темпове - съответно 11% и 10.5%, но темпът се забави съществено до 5.9% през март, преди всичко в резултат на развитията в частния сектор на икономиката. Реалният растеж на средната работна заплата се понижи до 3.5% през март и 6% за първото тримесечие на 2020 г. Най-силен ефект се наблюдаваше в *хотели и ресторанти*, където работната заплата и наетите лица се понижиха на годишна

Граф. 1 Търговия на дребно

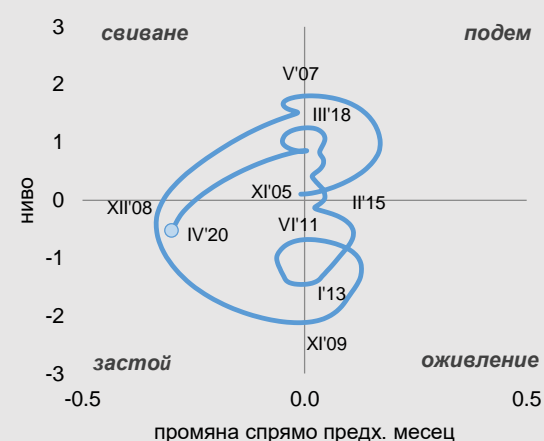
(пр.п, тегла при 2015=100)

Източник: НСИ

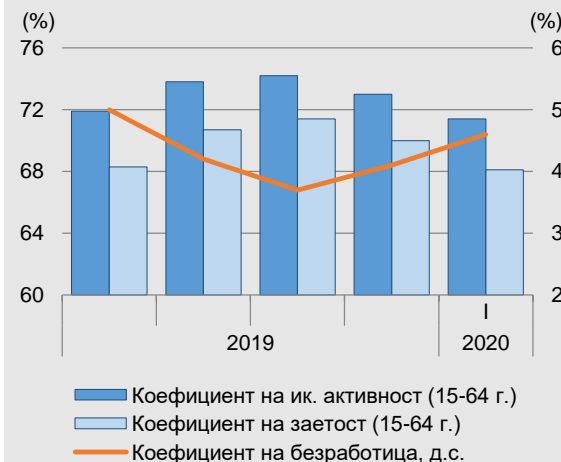
Граф. 2 Индикатор за проследяване на икономическия цикъл

(на база бизнес анкети)

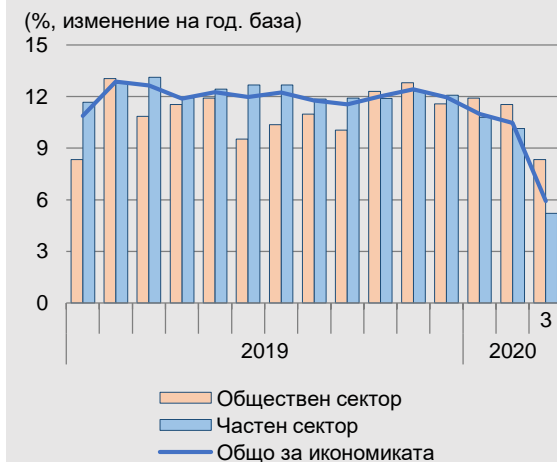
Източник: Евростат, МФ

Граф. 3 Коефициенти на икономическа активност, заетост и безработица

Източник: НСИ

Граф. 4 Номинален растеж на СРЗ по икономически сектори

Източник: НСИ, МФ

база, съответно с 14.5% и 22.8%. Подобни отрицателни изменения се наблюдаваха при *култура, спорт и развлечения* (съответно 7.1% и 3.9%) и *строителство* (0.1% and 3.7%). *Преработващата промишленост, транспортът и търговията* също бяха засегнати, но ефектът през март се изразяваше в по-нисък темп на нарастване на заплатите и намаление на броя на наетите на годишна база. Динамиката на доходите и наетите лица през месец март доведоха до силно влошаване на очакванията на потребителите за безработица през следващите дванадесет месеца.

Инфлация

През април потребителските цени се понижиха с 0.4% спрямо предходния месец, поради силния спад в цените на енергийните стоки. Цените на храните и услугите леко се увеличиха. Спадът в международните цени на нефта продължи и през април - с 29%, след като през март намалението спрямо февруари бе 40%. Значително по-ниските цени от внос на природен газ предизвикаха поевтиняване на цената в страната и понижение на цените на топлоенергията. Според решение на Комисията за енергийно и водно регулиране, от началото на април влязоха в сила по-ниски цени на природния газ и на топлоенергията. Намалението в потребителските цени на *енергийните стоки* през април допринесе с 0.9 пр.п. за отрицателната инфлация. Цените на *храните* и на *услугите* се увеличиха с по 0.6%. При първата група покачването се дълже-

ше в голяма степен на пресните плодове. Увеличението при услугите бе породено от сезонното повишение на цените на международните полети.

Инфлацията на годишна база продължи да намалява и достигна 1.3%. Забавянето бе движено в най-голяма степен от спада от 8.3% при цените на енергийните стоки. През април базисната инфлация остана на същото равнище в сравнение с март.

Външен сектор

През февруари излишъкът по текущата сметка нарасна над два пъти спрямо същия месец на 2019 г. до 571 млн. евро, след като салдата при търговията със стоки и първичния доход се подобриха значително. Растежът на износа на стоки, 5.9%, изпревари съществено този на вноса, 1.1%. Търговията с трети страни отбеляза спад през февруари. Износът на услуги се сви със 7.4%, поради пониския износ на производствени услуги с материали за влагане, притежавани от други, транспорт, финансови услуги, ИКТ и други бизнес услуги. Намалението на вноса на услуги с 13.2% се дължеше основно на спад при транспортните и финансовите услуги. Салдото по първичния доход отчете подобрене, поради по-нисък изплатен инвестиционен доход към нерезиденти, докато по вторичния доход бяха отчетени съществени входящи потоци от фондовете на ЕС. Общият излишък по текущата сметка за първите два месеца на 2020 г. възлезе на 666.4 млн. евро или 1.1% от прогнозния БВП. За същия пе-

риод капиталовите трансфери към сектор Държавно управление нараснаха с 40.6%.

Към края на февруари БВД намалю с 0.6% на годишна база, достигайки 56.4% от прогнозния БВП. Нетният външен дълг се увеличи с 1 млрд. евро спрямо февруари 2019 г., като брутните външни активи нараснаха с 2.3% или 821.1 млн. евро.

Финансов сектор

През март кредитът за частния сектор все още не беше значително засегнат от мерките, въведени във връзка с COVID-19. Годишният темп на растеж се забави незначително до 9.1% при 9.2% месец по-рано. Най-голям принос за по-ниския растеж имаха кредитите за домакинства и поспециално потребителските кредити, чийто темп на нарастване се понижи от 11.5% през февруари до 10.4%. Забавянето беше най-силно изразено при краткосрочните кредити (с матуритет до 1 година), което съответстваше и на затварянето на търговски обекти за продажба на стоки, които не са от първа необходимост, след обявяването на извънредно положение. Жилищните кредити бяха по-слабо засегнати и продължиха да нарастват със сравнително бърз темп от 14.8% при 15.1% в края на предходния месец. Кредитите за нефинансови предприятия се забавиха леко от 5.4% през февруари, до 5.2% в края на март.

Бюджетен сектор

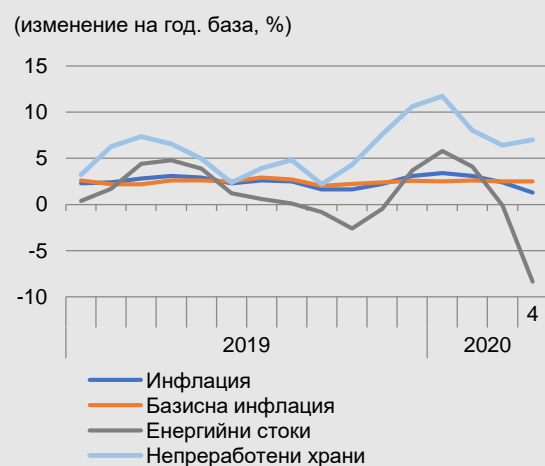
В края на март излишъкът по консолидираната фискална програма бе в размер на 1.2% от прогнозния БВП и остана близко до нивото от предходния месец. Минималното нарастване при общите касови постъпления от 1.1% на годишна база се дължеше до голяма степен на приходите от помощи и дарения, които се повишиха почти двойно. При данъчноосигурителните приходи бе отчетен слаб растеж от 0.7%, който бе постигнат благодарение на осигурителните вноски и косвените данъци, с нарастване съответно от 7.9% и 1%. При преките данъци се прояви ефектът от удължаване на сроковете по Закона за корпоративното подоходно облагане до средата на годината, поради което постъпленията се свиха с 9.5% спрямо края на март 2019 г. При неданъчните приходи също бе отчетен спад, -12%. Направените до края на март разходи се повишиха с 5.5% на годишна база. Основен принос за последното имаха по-високите средства за персонал и социалните разходи (вкл. стипендии), докато лихвените плащания и българската вноска в общия бюджет на ЕС намаляха.

В края на март държавният дълг се задържа на ниво от 20.3% от прогнозния БВП за трети пореден месец.

Табл. Основни макроикономически показатели

Граф. 5 Инфлация (хармонизиран индекс на потребителските цени)

Граф. 6 Брутен външен дълг и брутни външни активи

Граф. 7 Кредит към частния сектор (% изменение на год. база)

Граф. 8 Приходи, разходи и бюджетно салдо

